

บทที่ 3

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3.1 สภาพทั่วไปของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3.1.1) ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นจังหวัดชายแดนมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ตั้งอยู่บนฝั่งทะเลตะวันตกของอ่าวไทย และเป็นจังหวัดเชื่อมต่อระหว่างบริเวณภาคกลางและภาคใต้ประเทศไทย ประจวบคีรีขันธ์ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 323 กม. (ตามถนนเพชรเกษม) หรือประมาณ 280 กม.ผ่านถนนธนบุรีปากท่อ มีพื้นที่ 6,393 ตารางกิโลเมตร จำนวนประชากร 448,205 คน (ปี พ.ศ. 2538) มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียงดังแสดงไว้ในแผนที่ 3.1 และรายละเอียดดังนี้ คือ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอชะอำ และ อำเภอท่า양 จังหวัดเพชรบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ชายฝั่งทะเลอ่าวไทย
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอปะทิวและ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

3.1.2) การปกครอง

การปกครองของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้แบ่งการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ และ 1 กิ่งอำเภอ แต่ละเขตการปกครองมีพื้นที่ติดต่อกับเขตแดนไทย-พม่าและแนวชายฝั่งทะเล (ดูแผนที่รูป 3.1) มีหน่วยงานราชการดังนี้

ก. การบริหารราชการส่วนกลาง มีหน่วยงานราชการส่วนกลางที่ตั้งอยู่ในจังหวัดทั้งสิ้น 23 หน่วยงาน

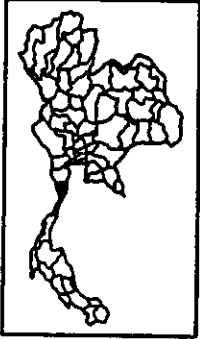
ข. การบริหารราชการส่วนภูมิภาค มีหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคที่ตั้งอยู่ในจังหวัดทั้งสิ้นจำนวน 28 หน่วยงาน แบ่งการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ 45 ตำบล 390 หมู่บ้าน

ค. การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น แบ่งการปกครองท้องถิ่นออกเป็น องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ 1 แห่ง เทศบาลตำบล 1 แห่ง สุขาภิบาล 13 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 42 แห่ง สภาตำบล 3 ตำบล

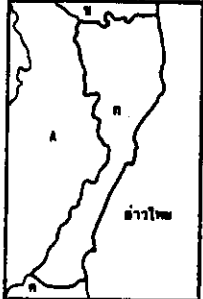
จังหวัด

ประจวบคีรีขันธ์
PRACHIN KHIRI KHAN
(28)

แผนที่ที่ตั้งจังหวัด

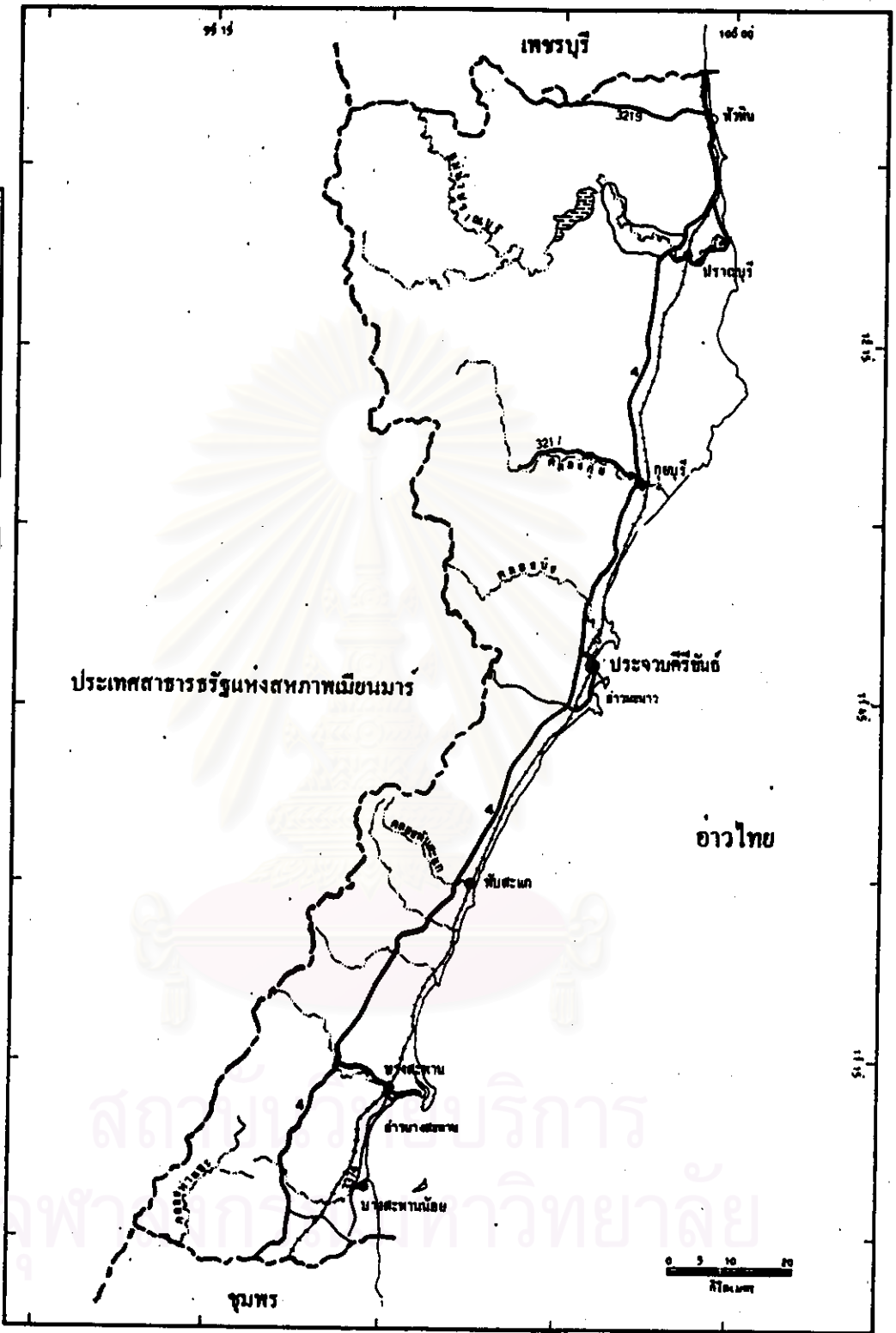
เขตการปกครอง

ก. จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (28)
ข. จังหวัดเพชรบุรี (37)
ค. รัฐฉาน (11)
A. THE UNION OF BURMA

สัญลักษณ์

- ทางดินดอน
- ทางดินดอน
- ทางรถไฟ
- ทางน้ำ
- ฝาย, เขื่อนกั้นน้ำ
- ขอบเขตจังหวัด
- จังหวัด
- อำเภอ

แผนที่ 3.1 แสดงที่ตั้งอาณาเขตการปกครองและอาณาเขตติดต่อของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 3.1 แสดงข้อมูลพื้นที่และจำนวนหน่วยงานการปกครองระดับอำเภอและกิ่งอำเภอ
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ลำดับที่	อำเภอ	พื้นที่(ตร.กม.)	ตำบล	หมู่บ้าน	สุขาภิบาล	เทศบาล
1	อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์	830	5	53	2	1
2	หัวหิน	1181	5	44	1	1
3	ปราณบุรี	694	6	39	2	-
4	กุยบุรี	996	7	52	2	-
5	ทับสะแก	538	6	65	1	-
6	บางสะพาน	743	5	67	3	-
7	บางสะพานน้อย	720	5	40	1	-
8	กิ่งอำเภอสามร้อยยอด	691	4	30	1	-
	รวม	6393	45	390	13	2

ที่มา : ข้อมูลที่ทำการปกครองจังหวัด, มกราคม 2539

(การปกครอง, กรม. สำนักงานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์)

3.1.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ บริเวณด้านตะวันตกเป็นเทือกเขาตะนาวศรี ซึ่งเป็นเทือกเขากั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ลงสู่ด้านตะวันออก ซึ่งเป็นอ่าวไทยมีเทือกเขาและภูเขากระจัดกระจายเป็นแห่ง ๆ อยู่ทั่วไป จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญหลายสาย เช่น แม่น้ำปราณบุรี อยู่ในท้องที่อำเภอปราณบุรี แม่น้ำกุยบุรี อยู่ในท้องที่อำเภอกุยบุรี คลองบางนางรมอยู่ในท้องที่อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์และคลองบางสะพานในท้องที่อำเภอบางสะพาน เป็นต้น แม่น้ำและคลองธรรมชาติเหล่านี้ เป็นทางน้ำสั้น ๆ ไหลจากบริเวณภูเขาออกสู่ทะเล ทำให้ประสบปัญหาหมักน้ำโชไม่เพียงพอในบางพื้นที่ อย่างไรก็ตามในปัจจุบันได้มีการสร้างเขื่อนกักเก็บน้ำบนทางน้ำต่าง ๆ เหล่านี้ เช่น เขื่อนปราณบุรี เขื่อนกุยบุรี เขื่อนบางนางรม ทำให้บรรเทาปัญหาการขาดแคลนน้ำในหน้าแล้งได้บ้าง

3.1.4 สภาพภูมิอากาศ

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นจังหวัดที่มีภูมิอากาศหนาวถึงขั้นแล้ง สามารถแบ่งได้เป็น 3 ฤดู คือ

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคม จนถึงเดือนพฤศจิกายน รวมเวลาประมาณ 5 เดือนโดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนธันวาคมถึงปลายเดือนกุมภาพันธ์ เป็นช่วงทำนา ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนมีนาคม ถึงปลายเดือนมิถุนายน อยู่ในช่วงลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้และลมใต้

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีอุณหภูมิเฉลี่ยต่อปีเท่ากับ 27.2 องศาเซลเซียส และมีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยต่อปีเป็น 924.6 มิลลิเมตร จากลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดที่มีเทือกเขาตะนาวศรีทอดตัวยาวทางด้านทิศตะวันตกของจังหวัดในแนวเหนือ-ใต้ ทำให้ขวางกั้นทิศทางลมมรสุม จึงทำให้พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดมักประสบปัญหาขาดแคลนน้ำเป็นประจำทุกปี

3.1.5 ทรัพยากรธรรมชาติ

ก). แหล่งน้ำ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีแม่น้ำ ลำคลอง และห้วยเล็ก ๆ กระจายอยู่ทั่วไป ดินน้ำส่วนใหญ่เกิดจากเทือกเขาตะนาวศรีทางด้านตะวันตกของจังหวัด เส้นทางน้ำจะไหลจากทิศตะวันตกผ่านที่ราบทางด้านตะวันออกของจังหวัดลงสู่อ่าวไทย แหล่งน้ำที่สำคัญได้แก่ แม่น้ำปราณบุรี แม่น้ำกุยบุรี แม่น้ำนางรม แม่น้ำบางสะพาน นอกจากนี้ยังมีลำคลองสายต่าง ๆ เช่น คลองบางสะพาน คลองขุด สำหรับแหล่งน้ำใต้ดินนั้นไม่ค่อยมีความสำคัญมากนัก เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่มีปริมาณน้ำใต้ดินค่อนข้างน้อย

ข). ป่าไม้ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีพื้นที่ป่าไม้ปกคลุมอยู่บริเวณเทือกเขาทางด้านตะวันตกของจังหวัด เป็นแนวยาวจากเหนือจรดใต้ ประกอบด้วยพรรณไม้หลายชนิด เช่น ยาง กะบาก ตะเคียนและป่าไม้เบญจพรรณ แบ่งพื้นที่ป่าไม้เป็นป่าสงวน 20 แห่ง จำนวน 1,758,557 ไร่ อุทยานแห่งชาติ 4 แห่ง พื้นที่ 241,991,487 ไร่ และวนอุทยาน 2 แห่ง

ค). ทรัพยากรธรณี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีแร่ธาตุหลายชนิดกระจายอยู่ในพื้นที่อำเภอต่างๆ ตามบริเวณแนวเขตภูเขาทางด้านตะวันตกของจังหวัดและบริเวณชายฝั่งทะเล ซึ่งได้มีการขุดมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศซึ่งได้แก่ แร่ควอตซ์ หินอ่อน ดินบุก ทองคำ เป็นต้น ปัจจุบันการบุกเบิกทำเหมืองแร่มีน้อยเนื่องจากมีปัญหาการขอสัมปทานและการใช้พื้นที่ส่วนใหญ่เพื่อการเกษตรกรรมทรัพยากรธรณีที่มีการนำมาใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน ได้แก่ หินก่อสร้างและการทำเหมืองหินประดับ ได้แก่ หินอ่อนและหินแกรนิต

3.1.6 ข้อมูลโครงสร้างและระบบบริการพื้นฐาน

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีโครงสร้างพื้นฐานที่อำนวยความสะดวกในการพัฒนาจังหวัด

มีการประปาที่สังกัดการประปาส่วนภูมิภาคอยู่ 3 แห่ง คือ อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ อำเภอกุยบุรี และอำเภอปราณบุรี มีการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค รวม 7 แห่ง มีถนน 4 ช่องทางจราจร และทางรถไฟผ่านทุกท้องที่ จากอำเภอหัวหินถึงอำเภอบางสะพานน้อย ระยะทางยาวประมาณ 212 กิโลเมตร มีสนามบินพาณิชย์ 1 แห่ง ที่อำเภอหัวหิน และท่าเรือน้ำลึกดำเนินการโดยเอกชนอีก 1 แห่ง ที่อำเภอบางสะพาน

1). การคมนาคมขนส่ง

ก). การคมนาคมทางบก

ทางรถยนต์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีสภาพพื้นที่ยาวเชื่อมระหว่างภาคกลางกับภาคใต้ มีถนนเพชรเกษม (ทางหลวงหมายเลข 4) เป็นเส้นทางคมนาคมสายหลัก ทำให้การติดต่อระหว่างจังหวัดกับจังหวัดหรือกับอำเภอเป็นไปได้อย่างสะดวกและเป็นทางผ่านของรถโดยสารหลายเส้นทางที่เดินทางสู่ภาคใต้ รถโดยสารประจำทาง (ที่มีจุดเริ่มต้นที่กรุงเทพฯ จุดปลายทางอยู่ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (เส้นทางหมายเลข 2) จำนวน 7 เส้นทาง เส้นทางหมวด 3 การคมนาคมระหว่างจังหวัด จำนวน 4 เส้นทาง เส้นทางหมวด 4 (ภายในเขตจังหวัด) จำนวน 5 เส้นทาง และเส้นทางรถขนาดเล็ก จำนวน 6 เส้นทาง รถโดยสารประจำทางและรถขนาดเล็กส่วนใหญ่จะมีการเดินรถบนถนนเพชรเกษม เส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) เป็นเส้นทางสายหลักที่จะเดินทางไปภาคใต้ซึ่งจะต้องผ่านจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

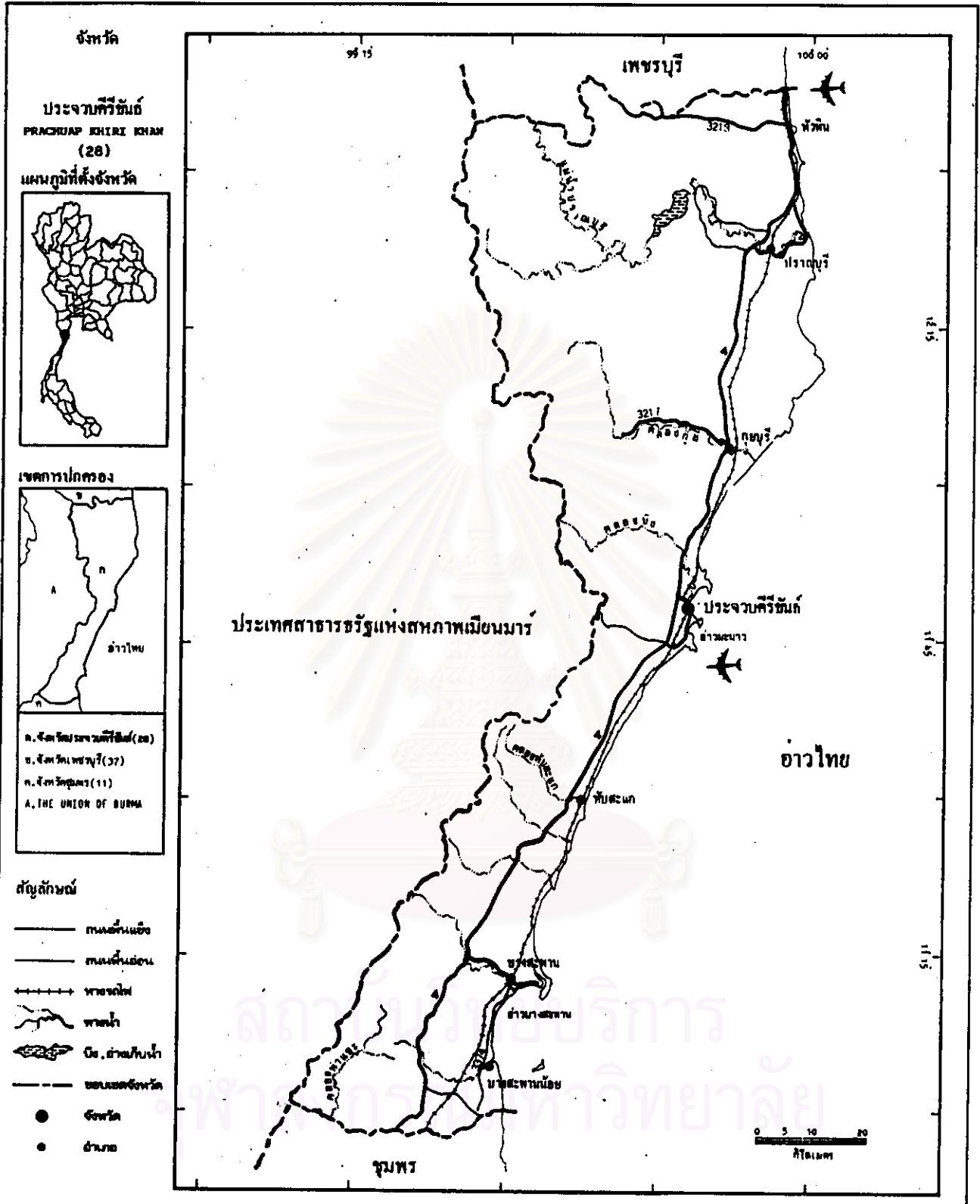
ทางรถไฟ รถไฟสายใต้ทุกขบวนจะต้องผ่านจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทั้งขบวนขึ้นและขบวนลงแต่รถโดยสารประเภทรถด่วนบางขบวนไม่จอดรับผู้โดยสารที่สถานีประจวบคีรีขันธ์ โดยจอดเฉพาะที่สถานีรถไฟอำเภอหัวหินเท่านั้น ส่วนรถเร็วและรถไฟธรรมดาจอดทุกขบวนจึงนับว่าการเดินทางสะดวกในการเดินทางไปยังกรุงเทพมหานครหรือจังหวัดใกล้เคียง (ดูแผนที่ 3.2)

ข). การคมนาคมทางน้ำ

สภาพพื้นที่ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีลักษณะยาวไปตามแนวชายฝั่งแนวยาวถึง 225 กิโลเมตร ในอดีตการเดินทางและการขนส่งสินค้า ใช้วิธีการคมนาคมทางทะเล สามารถเข้าถึงได้ทุกอำเภอ ปัจจุบันการคมนาคมทางน้ำมีความสำคัญน้อยลงเมื่อทางรถไฟตัดผ่าน

ค). การคมนาคมทางอากาศ

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีสนามบิน 2 แห่ง คือ ท่าอากาศยานหัวหิน (สนามบินบ่อฝ้ายเดิม) อำเภอหัวหินเป็นสนามบินพาณิชย์ และสนามบินกองบิน 53 อำวะมะนาว อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ เป็นสนามบินของกองทัพอากาศ

แผนที่ 3.2 แสดงเส้นทางคมนาคมขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2). การประปา

จังหวัดมีการประปาไว้บริการชุมชนตามอำเภอต่าง ๆ ทุกอำเภอ

การประปาที่สังกัดการประปาส่วนภูมิภาค มี 3 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภออุบลบุรี และอำเภอปรางค์บุรี

การประปาที่สังกัดเทศบาลมี 2 แห่ง คือ การประปาเทศบาลตำบลหัวหินและเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์

การประปาที่สังกัดสุขาภิบาล มี 3 แห่ง คือ อำเภอทับสะแก อำเภอบางสะพาน และอำเภอบางสะพานน้อย

3). การไฟฟ้า

ปริมาณไฟฟ้าของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทางกรไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ได้จัดส่งมาให้ในปี พ.ศ. 2539 มีจำนวนเท่ากับประมาณ 60 % ของปริมาณไฟฟ้าทั้งหมดที่ กฟผ. ได้เตรียมสำหรับให้บริการแก่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งยังมีเหลือสำรองอีกประมาณ 40 % ของปริมาณไฟฟ้าทั้งหมดเพื่อรองรับความต้องการที่จะมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นในอนาคต

กฟผ. มีสถานีไฟฟ้าแรงสูงอยู่ในเขต ประจวบฯ 4 สถานี คือ

1. สถานีไฟฟ้าประจวบคีรีขันธ์
2. สถานีไฟฟ้าปรางค์บุรี
3. สถานีไฟฟ้าบางสะพาน
4. สถานีไฟฟ้าหัวหิน

สถานีจ่ายไฟฟ้าของการไฟฟ้าภูมิภาคในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีทั้งหมด 11 แห่ง

4). การสื่อสาร

- สถานีวิทยุกระจายเสียง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีสถานีวิทยุกระจายเสียง จำนวน 6 แห่ง

- สถานีโทรทัศน์ สามารถรับชมสถานีโทรทัศน์ได้ทุกช่อง คือ ช่อง 3,5,7,9,11 โดยมีสถานีทวนสัญญาณ ทั้งหมด 3 แห่ง

- หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีหนังสือท้องถิ่น 3 สำนักพิมพ์

- การไปรษณีย์โทรเลข ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มี 14 แห่ง

- การโทรศัพท์ มีชุมสายโทรศัพท์ทั้งหมด 12 ชุมสาย

โดยในปี 2536 มีจำนวนเลขหมายที่ใช้ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ทั้งหมด 13,762 เลขหมาย และเป้าหมายที่จะขยายเพิ่มเติมในปี 2537 อีกจำนวน 12,544 เลขหมาย

3.2 สภาพทางสังคมและลักษณะโครงสร้างทางประชากร

3.2.1 โครงสร้างประชากร

จากลักษณะสภาพทางสังคมและลักษณะโครงสร้างทางประชากรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในปี พ.ศ. 2538 (ข้อมูลเดือนพฤศจิกายน) มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 448,205 คน เป็นเพศชายทั้งหมด 225,053 คน และเพศหญิง 223,152 คน คิดเป็นร้อยละ 51 และ 49 ตามลำดับ ซึ่งมีความหนาแน่นของจำนวนประชากรทั้งหมด 71 คน/ตร.กม. โดยคิดเป็นจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลทั้งหมด 55,393 คน และนอกเขตเทศบาล 392,812 คน โดยที่จำนวนประชากรจะอยู่อาศัยกระจายออกเป็น 7 อำเภอ 2 เขตเทศบาล 1 กิ่งอำเภอ ส่วนอำเภอที่มีจำนวนประชากรมากที่สุด คือ อำเภอปราณบุรี รองลงมาคืออำเภอบางสะพานและอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ ตามข้อมูลของสำนักทะเบียนหัวหน้าการปกครองจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ดูรายละเอียดจากตารางที่ 3.2)

ตารางที่ 3.2 ตารางแสดงความหนาแน่นของประชากรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พ.ศ. 2538

อำเภอ	จำนวนราษฎร(คน)	จำนวนพื้นที่(ตร.กม.)	ความหนาแน่น(คน/ตร.ม.)
เมืองประจวบคีรีขันธ์	54,899 (3)	830	66
ปราณบุรี	67,274 (1)	694	97
บางสะพาน	64,627 (2)	743	87
หัวหิน	31,516 (8)	1181	27
ทับสะแก	51,485 (4)	538	96
กุยบุรี	49,787 (5)	996	50
บางสะพานน้อย	37,427 (7)	720	52
เทศบาลเมืองประจวบฯ	15,846	14	1131.85
เทศบาลตำบลหัวหิน	39,547 (6)	72	497.18
กิ่ง อ. สามร้อยยอด	35,797	691	52
รวม	448,205	6393	71

ที่มา : กรมการปกครอง, จังหวัด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, 2539.

ลักษณะโครงสร้างทางอายุและเพศ จากตาราง 3.3 แสดงให้เห็นจำนวนประชากรที่เจงนับได้ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีทั้งสิ้น 448,205 คน โดยอัตราส่วนระหว่างเพศ ซึ่งหมายถึงจำนวนผู้ชายต่อผู้หญิง 100 คน มีค่าเท่ากับ 100.85 แสดงว่าจังหวัดนี้ประชากรชายมีจำนวนมากกว่าหญิงเล็กน้อย เมื่อพิจารณาการกระจายของประชากรตามหมวดอายุ โดยแบ่งประชากรออกเป็นช่วงอายุใหญ่ ๆ 3

ช่วง คือ ประชากรวัยเด็กที่มีอายุ 0-14 ปี ประชากรวัยทำงานอายุ 15-59 ปี และประชากรวัยชราอายุ 60 ปีขึ้นไป จะเห็นว่าประชากรที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี มีประมาณร้อยละ 30.1 ของประชากรทั้งสิ้น อายุ 15-59 ปี มีประมาณร้อยละ 62.8 และอายุ 60 ปีขึ้นไป มีประมาณร้อยละ 7.1 สำหรับอัตราส่วนการเป็นภาระต่อผู้อยู่ในวัยทำงาน ซึ่งหมายถึงจำนวนประชากรที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี และประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปต่อจำนวนประชากรในวัยทำงาน ที่มีอายุระหว่าง 15-59 ปี มีค่าเท่ากับ 59.3 นั่นคือ ประชากรที่อยู่ในวัยทำงานทุก 100 คน ต้องรับภาระเลี้ยงดูเด็กและคนชรา จำนวน 59 คน

ภาวะเจริญพันธุ์ จากตาราง 3.3 แสดงให้เห็นว่าหญิงที่เคยสมรสอายุ 15 ปีขึ้นไป 1 คน จะมีจำนวนบุตรเกิดรอดเฉลี่ยประมาณ 2.6 คน และ 3 คน ตามลำดับ เมื่อพิจารณาอายุเฉลี่ยเมื่อแต่งงานครั้งแรกของหญิงที่เคยสมรส (SMAM) จะเห็นว่าหญิงที่เคยสมรสจะแต่งงานครั้งแรกเมื่ออายุประมาณ 23 ปี ซึ่งหญิงที่อยู่ในเขตเทศบาลจะแต่งงานช้ากว่าหญิงที่อยู่นอกเขตเทศบาลเล็กน้อย และเมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนของหญิงที่อยู่ในวัยเจริญพันธุ์ (อายุ 15 -49 ปี) ที่เป็นโสดระหว่างในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล จะเห็นว่าหญิงที่อยู่ในเขตเทศบาลมีสัดส่วนของการเป็นโสดสูงกว่าหญิงที่อยู่นอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 35.1 สำหรับในเขตเทศบาล และร้อยละ 32.3 สำหรับนอกเขตเทศบาล)

สำหรับสตรีสมรสอายุ 15 - 49 ปี ที่คุมกำเนิดโดยวิธีใดวิธีหนึ่งมีประมาณร้อยละ 72.4 ของสตรีสมรสอายุ 15 - 49 ปีทั้งสิ้น โดยสตรีสมรสที่อยู่นอกเขตเทศบาลมีสัดส่วนของการคุมกำเนิดสูงกว่าในเขตเทศบาล (ร้อยละ 73.3 เทียบกับ ร้อยละ 66.7)

การกระจายตัวของประชาชนและการย้ายถิ่น เมื่อพิจารณาการกระจายของประชากรระหว่างในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล (ตาราง 3.3) จะเห็นว่าประชากรส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 87.65 ของประชากรทั้งสิ้นอาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมีเพียงร้อยละ 12.35 เท่านั้นที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาล และเมื่อพิจารณาถึงการย้ายถิ่นของประชากรพบว่าประชากรที่ย้ายจากจังหวัดอื่นเข้ามาอยู่ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีประมาณ 20,822 คน คิดเป็นร้อยละ 5.1 โดยในเขตเทศบาลมีผู้ย้ายเข้ามาจากจังหวัดอื่นประมาณร้อยละ 10.4 ของประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลมีเพียงร้อยละ 4.3 ที่ย้ายเข้ามาจากจังหวัดอื่น

ตารางที่ 9.9 ลักษณะที่สำคัญของประชากรจำแนกตามเขตการปกครอง

ลักษณะของประชากร	รวม	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล
โครงสร้างทางอายุและเพศ			
จำนวนประชากร	448,209	55,393	392,812
อัตราส่วนระหว่างเพศ	100.85	95.16	101.68
อัตราร้อยละของประชากรอายุต่ำกว่า 15 ปี	30.1	26.1	30.7
อัตราร้อยละของประชากรอายุ 15-59 ปี	62.8	67.3	62.2
อัตราร้อยละของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป	7.1	6.6	7.1
อัตราส่วนการเป็นภาระต่อผู้อยู่ในวัยทำงาน	59.3	48.7	60.9
ภาวะเจริญพันธุ์			
เฉลี่ยจำนวนบุตรเกิดรอดต่อหญิงที่เคยสมรสอายุ 15 ปีขึ้นไป	2.9	2.6	3.0
อัตราร้อยละของหญิงอายุ 15-49 ปี ที่เป็นโสด	32.7	35.1	32.3
อายุเฉลี่ยเมื่อแต่งงานครั้งแรกของหญิง (SMAN)	23.3	23.8	23.2
อัตราร้อยละของสตรีสมรสอายุ 15-49 ปี ที่คุมกำเนิด	72.4	66.7	73.3
การกระจายตัวของประชากรและการย้ายถิ่น			
อัตราร้อยละของประชากรในเขตและนอกเขตเทศบาลต่อประชากรทั้งจังหวัด	100.0	12.35	87.65
จำนวนประชากรที่ย้ายจากจังหวัดอื่นเข้ามาอยู่จังหวัดนี้	20,822	5,327	15,495
อัตราร้อยละของประชากรที่ย้ายจากจังหวัดอื่นเข้ามาอยู่จังหวัดนี้	5.1	10.4	4.3

ที่มา : กรมการปกครอง, สนง. จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, 2539

หมายเหตุ

อัตราส่วนระหว่างเพศ = $\frac{\text{จำนวนประชากรชาย}}{\text{จำนวนประชากรหญิง}} \times 100$

อัตราส่วนการเป็นภาระต่อผู้อยู่ในวัยทำงาน = $\frac{\text{จำนวนประชากรที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี และ 60 ปี}}{\text{จำนวนประชากรที่มีอายุระหว่าง 15 ถึง 59 ปี}} \times 100$

อายุเฉลี่ยเมื่อแต่งงานครั้งแรกของหญิง (SMAN) คำนวณจากอัตราส่วนของการเป็นโสดจากผู้หญิงทั้งหมด

ลักษณะทางสังคมในที่นี้พิจารณาจากข้อมูลที่สำคัญบางประการเกี่ยวกับ การศึกษาของ ประชากร จากตาราง 3.4 จะเห็นได้ว่าประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไปที่สามารถอ่านออกเขียนได้ มีประมาณ ร้อยละ 93.7 ของประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไป โดยผู้ชายอ่านออกเขียนได้มากกว่าผู้หญิง (ร้อยละ 95.3 เทียบกับ ร้อยละ 92) เมื่อเปรียบเทียบระหว่างในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล จะเห็นว่าประชากรที่ อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลมีสัดส่วนของการอ่านออกเขียนได้สูงกว่าประชากรที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 95.6 และร้อยละ 93.4 สำหรับในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลตามลำดับ)

เมื่อพิจารณาการศึกษาของประชากร จะเห็นได้ว่าประชากรที่มีอายุ 6 - 29 ปีที่กำลังเรียน อยู่ในระดับใดระดับหนึ่งมีประมาณร้อยละ 34.9 ของประชากรอายุ 6 - 29 ปี โดยที่สัดส่วนของผู้ที่กำลัง เรียนระหว่างในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลเป็นไปในลักษณะเดียวกันกับการอ่านออกเขียนได้ กล่าวคือ ในเขตเทศบาลมีผู้ที่กำลังเรียนมากกว่านอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 40.2 เทียบกับ ร้อยละ 34.2) สำหรับประชากรที่มีอายุ 6 ปีขึ้นไปที่สามารถศึกษาสูงกว่าระดับประถมศึกษาชั้นต้นมีเพียงร้อยละ 16.9 ของประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปทั้งสิ้น ซึ่งสัดส่วนของผู้ที่สามารถศึกษาสูงกว่าระดับประถมศึกษาของใน เขตเทศบาลจะสูงกว่านอกเขตเทศบาลมาก (ร้อยละ 37.5 และร้อยละ 14 สำหรับในเขตเทศบาลและนอก เขตเทศบาลตามลำดับ) และเมื่อพิจารณาระหว่างเพศ จะเห็นว่าชายสามารถศึกษาสูงกว่าระดับประถม ศึกษามากกว่าผู้หญิง (ร้อยละ 19.9 เทียบกับ ร้อยละ 14)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.4 ลักษณะทางสังคมที่สำคัญของประชาชนจำแนกตามเพศและเขตการปกครอง

ลักษณะทางสังคมที่สำคัญและเพศ	รวม	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล
อัตราร้อยละของประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปที่สามารถอ่านออกเขียนได้			
ต่อประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไป			
รวม	93.7	95.6	93.4
ชาย	95.3	97.0	95.1
หญิง	92.0	94.3	91.7
อัตราร้อยละของประชากรอายุ 6 - 29 ปีที่กำลังเรียนต่อประชากรอายุ 6 - 29 ปี			
รวม	34.9	40.2	34.2
ชาย	35.1	40.2	34.5
หญิง	34.8	40.1	34.0
อัตราร้อยละของประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปที่สามารถศึกษาสูงกว่าระดับประถมศึกษาต่อประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไป			
รวม	16.9	37.5	14.0
ชาย	19.9	42.0	16.7
หญิง	14.0	13.1	11.2

ที่มา : กรมการปกครอง, สนง. จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, 2539.

ส่วนทางด้านกรนับถือศาสนาของประชากรในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่านับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 95.51 ซึ่งเป็นส่วนใหญ่ของประชากรทั้งหมด ส่วนศาสนาอิสลามร้อยละ 2.73 ศาสนาคริสต์ ร้อยละ 1.57 และศาสนาอื่น ๆ ร้อยละ 0.19 จากจำนวนประชากรทั้งหมด

3.2.3 อาชีพประชากร

จากตาราง 3.5 พบว่าในจำนวนผู้มีงานทำทั้งสิ้นของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประมาณ 233.77 คนนั้น ประมาณร้อยละ 62.1 ของผู้มีงานทำทั้งสิ้นมีอาชีพทางการเกษตร (รวมเลี้ยงสัตว์ ป่าไม้ ประมง นักล่าและดักจับสัตว์) รองลงมาได้แก่อาชีพช่างหรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต และกรรม

กร ร้อยละ 12.6 และอาชีพเกี่ยวกับการค้าร้อยละ 9.6 เมื่อพิจารณาอาชีพของผู้มีงานทำที่อยู่ในเขตเทศบาล จะเห็นว่า มีลักษณะแตกต่างจากอาชีพของผู้มีงานทำทั้งจังหวัด กล่าวคือ ผู้มีงานทำที่อยู่ในเขตเทศบาลจะทำงานอาชีพเกี่ยวกับการค้า ประมาณร้อยละ 22.5 ของผู้มีงานทำที่อยู่ในเขตเทศบาล รองลงมาได้แก่อาชีพช่างหรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิตและกรรมกร ประมาณร้อยละ 21.8 และอาชีพผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับด้านบริการต่าง ๆ ประมาณร้อยละ 13.5 สำหรับอาชีพของผู้มีงานทำที่อยู่นอกเขตเทศบาล อาชีพของผู้มีงานทำที่เป็นชายและหญิงนั้น มีลักษณะคล้ายคลึงกับอาชีพของผู้มีงานทำทั้งจังหวัด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง 3.5 จำแนกตามหมวดอาชีพที่สำคัญ เพศและเขตการปกครอง
(เรียงลำดับตามอัตราร้อยละของผลรวมจังหวัดจากมากไปน้อย)

หมวดอาชีพที่สำคัญและเพศ	รวม	ในเขต เทศบาล	นอกเขต เทศบาล
รวม			
1. ผู้ทำงานกลสิกรรม เลี้ยงสัตว์ ทำงานป่าไม้ ชาวประมง นักล่า และดักจับสัตว์	62.1	a	68.6
2. ช่างหรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิตและกรรมกร	12.6	21.8	11.4
3. ผู้ปฏิบัติงานอาชีพเกี่ยวกับการค้า	9.6	22.5	8.0
4. ผู้ปฏิบัติงานบริหาร งานจัดการ และข้าราชการที่มีได้ระบุไว้ที่อื่น	4.0	a	3.6
5. ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับด้านบริการต่าง ๆ	a	13.5	a
ชาย			
1. ผู้ทำงานกลสิกรรม เลี้ยงสัตว์ ทำงานป่าไม้ ชาวประมง นักล่า และดักจับสัตว์	60.9	12.1	67.3
2. ช่างหรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิตและกรรมกร	12.8	25.4	11.1
3. ผู้ปฏิบัติงานบริหาร งานจัดการ และข้าราชการที่มีได้ระบุไว้ที่อื่น	7.1	12.3	6.5
4. ผู้ปฏิบัติงานอาชีพเกี่ยวกับการค้า	6.2	13.8	5.2
5. พนักงานขับยานพาหนะและคนงานที่เกี่ยวข้อง	a	a	a
หญิง			
1. ผู้ทำงานกลสิกรรม เลี้ยงสัตว์ ทำงานป่าไม้ ชาวประมง นักล่า และดักจับสัตว์	63.5	a	70.0
2. ผู้ปฏิบัติงานอาชีพเกี่ยวกับการค้า	13.6	34.2	11.3
3. ช่างหรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิตและกรรมกร	12.3	16.9	11.8
4. ผู้ปฏิบัติงานที่ใช้วิชาชีพ วิชาการ และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง	4.0	14.1	2.8
5. ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับด้านบริการต่าง ๆ	a	15.8	a

a หมายถึง อัตราร้อยละของอาชีพนั้นไม่อยู่ในลำดับ 1 - 4

ที่มา : กรมการปกครอง, สนง. จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, 2539.

3.2.3 สถานการณ์ที่อยู่อาศัยของประชากร

การศึกษาลักษณะทางเคหะนี้เป็นการศึกษามาตรฐานความเป็นอยู่ของประชากร โดยศึกษาจากคุณภาพของที่อยู่อาศัยการครอบครองที่อยู่อาศัย และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ จากตาราง 3.6 จะเห็นว่าประมาณร้อยละ 83.3 ของครัวเรือนส่วนบุคคลทั้งสิ้น มีที่อยู่อาศัยที่สร้างขึ้นด้วยวัสดุถาวร โดยครัวเรือนที่อยู่ในเขตเทศบาลจะมีสัดส่วนของที่อยู่อาศัยที่สร้างขึ้นด้วยวัสดุถาวรสูงกว่านอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 94.1 เทียบกับ ร้อยละ 81.7) สำหรับสัดส่วนของครัวเรือนที่มีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยและมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินอันเป็นที่ตั้งของที่อยู่อาศัย (เป็นเจ้าของหรือเช่าซื้อ) มีประมาณร้อยละ 82.5 และร้อยละ 95.4 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล พบว่าสัดส่วนของครัวเรือนที่มีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยและมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินอันเป็นที่ตั้งของที่อยู่อาศัยของนอกเขตเทศบาลจะสูงกว่าในเขตเทศบาล

เมื่อพิจารณาการมีน้ำประปาใช้ของครัวเรือน จะเห็นว่าประมาณร้อยละ 33.4 ของครัวเรือนทั้งสิ้นมีน้ำประปาใช้ โดยครัวเรือนที่อยู่ในเขตเทศบาลมีน้ำประปาใช้ถึงร้อยละ 85.6 ของครัวเรือนในเขตเทศบาล ส่วนครัวเรือนที่อยู่นอกเขตเทศบาลมีน้ำประปาใช้เพียงร้อยละ 25.4 เท่านั้น และเมื่อพิจารณาการมีไฟฟ้าของครัวเรือนพบว่าประมาณร้อยละ 83.3 ของครัวเรือนทั้งสิ้นมีไฟฟ้าใช้ ซึ่งครัวเรือนที่อยู่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลมีไฟฟ้าใช้ ร้อยละ 97.7 และร้อยละ 81.2 ตามลำดับ

สำหรับการใช้เชื้อเพลิงในการประกอบอาหารของครัวเรือนนั้น พบว่าประมาณร้อยละ 52.9 ของครัวเรือนทั้งสิ้นใช้ก๊าซเป็นเชื้อเพลิงในการประกอบอาหาร โดยครัวเรือนที่อยู่ในเขตเทศบาลจะมีสัดส่วนของการใช้ก๊าซเป็นเชื้อเพลิงในการประกอบอาหารสูงกว่านอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 75.5 เทียบกับ ร้อยละ 49.8) ส่วนครัวเรือนที่ใช้ถ่านเป็นเชื้อเพลิงในการประกอบอาหารนั้น มีประมาณร้อยละ 21.1 และร้อยละ 36.8 สำหรับครัวเรือนในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล ตามลำดับ

การใช้ส้วมที่ถูกสุขลักษณะของครัวเรือน ซึ่งหมายถึงการใช้ส้วมซึมและส้วมชักโครกนั้น ปรากฏว่า ประมาณร้อยละ 98.8 ของครัวเรือนในเขตเทศบาล และร้อยละ 83.3 ของครัวเรือนนอกเขตเทศบาล ใช้ส้วมที่ถูกสุขลักษณะ

ประเภทของเครื่องบริภัณฑ์ที่มีไว้ใช้ในครัวเรือน พบว่าครัวเรือนที่อยู่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลมีวิทยุหรือวิทยุเทปไว้ใช้ประมาณร้อยละ 86.5 และร้อยละ 87.7 ตามลำดับ ส่วนเครื่องบริภัณฑ์ประเภทโทรทัศน์ หม้อหุงข้าวไฟฟ้า พัดลม ตู้เย็น โทรทัศน์ รถยนต์ จักรยานยนต์ และจักรยานสองล้อนั้น ครัวเรือนที่อยู่ในเขตเทศบาลจะมีสัดส่วนของการมีเครื่องบริภัณฑ์เหล่านี้ไว้ใช้

มากกว่าครัวเรือนที่อยู่นอกเขตเทศบาล ยกเว้นรถยนต์และจักรยานยนต์เท่านั้นที่ครัวเรือนที่อยู่นอกเขตเทศบาลมีไว้ใช้มากกว่า

ตารางที่ 3.6 ลักษณะมาตรฐานความเป็นอยู่ของประชากรจำแนกตามเขตการปกครอง
(อัตราร้อยละของครัวเรือน)

ลักษณะมาตรฐานความเป็นอยู่ของประชากร	รวม	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล
ที่อยู่อาศัยที่สร้างด้วยวัสดุถาวร ¹	83.3	94.1	81.7
การมีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย ²	82.5	58.6	86.2
การมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินอันเป็นที่ตั้งของที่อยู่อาศัย ²	95.4	91.1	95.8
การมีน้ำประปาใช้	33.4	85.6	25.4
การมีไฟฟ้าใช้	83.3	97.7	81.2
การใช้ถ่านเป็นเชื้อเพลิงในการประกอบอาหาร	34.9	21.1	36.8
การใช้ก๊าซเป็นเชื้อเพลิงในการประกอบอาหาร	52.9	75.5	49.8
การใช้ส้วมที่ถูกสุขลักษณะ ³	85.4	98.8	83.3
การมีวิทยุหรือวิทยุเทปไว้ในครัวเรือน	87.5	86.5	87.7
การมีโทรทัศน์สีไว้ในครัวเรือน	60.2	71.5	58.4
การมีหม้อหุงข้าวไฟฟ้าไว้ในครัวเรือน	76.6	88.9	74.7
การมีพัดลมไว้ในครัวเรือน	72.8	90.2	70.1
การมีตู้เย็นไว้ในครัวเรือน	49.0	67.4	46.2
การมีโทรศัพท์ไว้ในครัวเรือน	5.0	13.1	3.8
การมีรถยนต์ไว้ในครัวเรือน	16.8	16.5	16.9
การมีจักรยานยนต์ไว้ในครัวเรือน	72.1	66.0	73.0
การมีจักรยานสองล้อไว้ในครัวเรือน	54.1	54.7	54.0

¹ วัสดุถาวร หมายถึง ไม้และซีเมนต์

² การมีกรรมสิทธิ์ หมายถึง การเป็นเจ้าของหรือเช่าซื้อ

³ ส้วมที่ถูกสุขลักษณะ หมายถึง ส้วมชักโครกและส้วมซึม

ที่มา : กรมการปกครอง, สนง. จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, 2539

3.3 สภาพทางเศรษฐกิจ

3.3.1 โครงสร้างทางเศรษฐกิจ

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ตั้งอยู่บนฝั่งทะเลที่มีชายฝั่งทะเลยาวที่สุดของประเทศประมาณ 225 กิโลเมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร และอยู่ในเขตที่ได้รับสิทธิพิเศษในการส่งเสริมการลงทุน สภาพทางธรรมชาติตามชายฝั่งทะเลสวยงาม จึงเป็นแหล่งที่ดึงดูดความสนใจในด้านการท่องเที่ยว และการลงทุนด้านอุตสาหกรรมที่ต้องอาศัยชายฝั่งทะเล

กลยุทธ์การพัฒนาหลักทางเศรษฐกิจของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้มุ่งเน้นที่อุตสาหกรรมเกษตรเป็นหลัก ร่วมกับการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว พืชเกษตรที่สำคัญ คือ สับปะรด มะพร้าว อ้อย และมันสำปะหลัง สับปะรดเป็นพืชผลที่ผลิตผลสูงกว่าพืชชนิดอื่น และได้ส่งผลไปถึงอุตสาหกรรมอื่นที่เกี่ยวข้อง คือ การนำสับปะรดไปเป็นอาหารเสริมในการเลี้ยงโค ซึ่งได้มีการส่งเสริมให้มีการเลี้ยงทั้งโคเนื้อ และโคนมในทุกท้องที่ของจังหวัด และเป็นรายได้หลักที่สำคัญอย่างหนึ่งของประชากร

สภาพปัจจุบันได้มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคม ถนนสี่ช่องทางไปสู่จังหวัดภาคใต้ ช่วงกรุงเทพมหานคร - ประจวบคีรีขันธ์ ประมาณ 340 กิโลเมตร ได้ก่อสร้างเสร็จแล้ว ทำให้ลดความคับคั่งการจราจรบนทางหลวงดังกล่าว ช่วยให้การเดินทางถึงอำเภอหัวหิน ระยะทางประมาณ 170 กิโลเมตร และอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ ระยะทาง 280 กิโลเมตร สะดวกรวดเร็วขึ้น ประกอบกับได้ก่อสร้างถนนเลียบเมืองชะอำและเมืองหัวหิน ทำให้บริเวณด้านตะวันตกของหัวหินและชะอำ จนถึงเขตอำเภอปราณบุรี ได้มีการพัฒนาพื้นที่อย่างรวดเร็ว

การก่อสร้างท่าเรือและอุตสาหกรรมเหล็กครบวงจรที่อำเภอบางสะพาน และการเตรียมการพัฒนาที่ดินเพื่อสร้างท่าเรือและโรงงานผลิตกระแสไฟฟ้าของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตที่อำเภอทับสะแก และของบริษัทลานนาลิคไนต์ มหาชน ที่อำเภอกุยบุรี ทำให้มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์อย่างรุนแรงและสังเกตเห็นได้ชัด

3.2.2 ภาวะเศรษฐกิจรวม

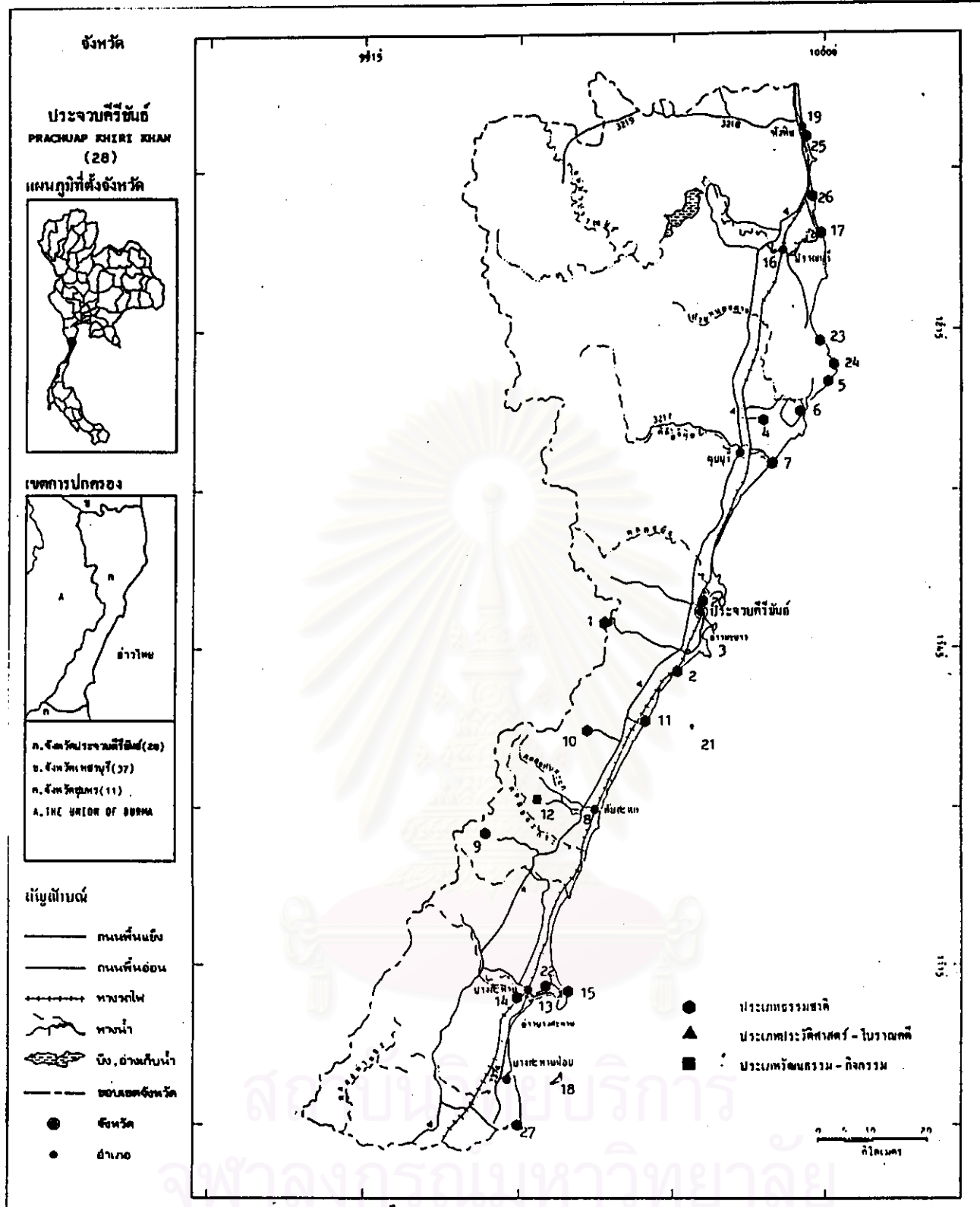
มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมทั้งสิ้นของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประมาณ 13,078.9 ล้านบาท เป็นลำดับที่ 17 ของภาคกลาง และเป็นลำดับที่ 34 ของประเทศ (ข้อมูลปี 2534) สาขาการผลิตที่

สำคัญได้แก่ สาขาเกษตรกรรม มีประมาณร้อยละ 31.7 สาขาการค้าส่ง - ปลีกรวมบริการร้อยละ 24.04 และสาขาอุตสาหกรรมร้อยละ 16.48 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด อย่างไรก็ตามหากเทียบ อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจในช่วง 10 ปี (2524 - 2534) สาขาการเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ 22.37 สาขาอุตสาหกรรมร้อยละ 58 ส่วนการค้าส่งและค้าปลีกเพิ่มขึ้นร้อยละ 43.96 เมื่อดูภาพรวมแล้วรายได้หลักของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มาจากรายได้ภาคเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ส่วนรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลของจังหวัดคิดตามราคาตลาดในปี 2534. เท่ากับ 37,800 บาท เทียบกับรายได้เฉลี่ยของทั่วประเทศเท่ากับ 43,405 บาท

3.3.3 การท่องเที่ยว

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้ชื่อว่ามีชายฝั่งทะเลยาวที่สุดของประเทศไทย และมีชายแดนไทยติดต่อกับประเทศพม่า มีสภาพเป็นภูเขาและป่าไม้ จึงมีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติจำนวนมากทั้งตามแนวชายฝั่งทะเล และตลาดแนวชายแดนในทุกท้องที่อำเภอ ดูแผนที่ (รูปที่ 3.3) ที่สำคัญ ได้แก่ บริเวณน้ำตกป่าละอู ตะวันตกของ อำเภอหัวหิน ถ้าพระยานครในบริเวณอุทยานแห่งชาติสามร้อยยอด ซึ่งเป็นอุทยานทางทะเลแห่งแรกของประเทศไทย แหล่งน้ำป่าปะการังและถ้ำถ้ำกวางแอ่นทำรังที่เกาะจาน อุทยานแห่งชาติหาดวนกร และอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ ในเขตอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ เป็นต้น ศักยภาพของจังหวัดประจวบในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวสรุปได้ดังนี้ คือ

- 1) แหล่งท่องเที่ยวมีจำนวนมากและมีความหลากหลายในประเภทต่าง ๆ ของการท่องเที่ยว ได้แก่ ทะเลปะการัง ถ้ำ น้ำตก แหล่งประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม วัฒนธรรมและประเพณี รวมถึงสถานที่พักผ่อนและการกีฬา
- 2) มีความพร้อมทางด้านโครงสร้างถึงพื้นฐานและบริการคมนาคมเชื่อมโยงถึงกันได้ทั้งจังหวัด และจังหวัดใกล้เคียงด้วยถนนตีเลน ทางรถไฟ รวมถึงสนามบินนานาชาติบ่อผ้าย อำเภอหัวหิน และสนามบินบน 53 อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นสนามบินที่ใช้งานได้ตลอดเวลา
- 3) มีทรัพยากรทางการเกษตรที่มีปริมาณและคุณภาพเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด ได้แก่ สับปะรด และมะพร้าว นมพร้อมดื่ม ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ทะเล รวมทั้งผลิตภัณฑ์จากพืชและสัตว์ที่สามารถพัฒนาเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด
- 4) เป็นบริเวณที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานโดยเกี่ยวข้องกับเส้นทางข้ามคาบสมุทรมะริด - ประจวบฯ ซึ่งเป็นเส้นทางขนส่งสินค้าที่สำคัญระหว่างอ่าวไทย และทะเลอันดามัน มาตั้งแต่สมัยสุโขทัย

แหล่งท่องเที่ยว

1. ซ่องสิงขรณ (280101)	10. วนอุทยานน้ำตกห้วยยาง (280303)	20. เขาช่องครกจก (280108)
2. หาดทรายหัวท้อ (280111)	11. หาดวนกร (280304)	21. เกาะจาน (280308)
3. อ่าวมะนาว (280112)	12. เข็มืองแร่ (280307)	22. วนอุทยานกลางอ่าว (280403)
4. ดินชาน้อย (280202)	13. อ่าวแม่รำพึง (280402)	23. อ่าวสามร้อยยอด (280508)
5. ดินไทร (280203)	14. ดินชานำร่อง (280404)	24. ดินพระยานคร (280511)
6. อุทยานแห่งชาติเขาสาวร้อยยอด (280204)	15. อ่าวบ่อทองกลาง (280405)	25. ชายหาดหัวหิน (280711)
7. ชายหาดโพธิ์เรียง (280217)	16. อ่าวเขาปราดบุรี (280501)	26. หาดหาคชาค่า (280708)
8. อ่าวทิมสนก (280301)	17. ปากน้ำปราดบุรี (280507)	27. ดินชานางเบ็ด (280605)
9. น้ำตกหนองหอย (280302)	18. เกาะตะลุ (280602)	
	19. อ่าวทิวหิน (280701)	

แผนที่ 3.3 แสดงสถานที่ท่องเที่ยวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

และก่อนหน้านั้น และเคยทำให้กรุงศรีอยุธยาเป็นศูนย์กลางการค้าระหว่างประเทศตะวันออกและประเทศตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชและในสมัยรัตนโกสินทร์ ในรัชกาลที่ 2 ทรงนำทัพเข้าไปตีเมืองตะนาวศรีเป็นครั้งสุดท้าย และในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นได้สร้างถนนข้ามคาบสมุทรบนเส้นทางนี้ นอกจากนี้บริเวณห้วยกอ ตำบลคลองวาฬ อำเภอเมือง ซึ่งเคยเป็นสถานที่ประวัติศาสตร์ ได้พัฒนาเป็นอุทยานวิทยาศาสตร์ เทอดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงทำนายและเสด็จไปทอดพระเนตรสุริยุปราคาเต็มดวง

สถานการณ์การท่องเที่ยวในปัจจุบันยังเป็นลักษณะปล่อยให้พัฒนาตามแบบเดิม ๆ มีการลงทุนในธุรกิจโรงแรมเฉพาะพื้นที่เมืองหลัก ขาดความคิดริเริ่มในธุรกิจด้านอื่นตามศักยภาพของพื้นที่ของพื้นที่ เช่น การกีฬาและการท่องเที่ยวทางน้ำ การท่องเที่ยวแบบธรรมชาติ การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ ทำจอดเรือ สวนสนุก ตลอดจนธุรกิจ การคมนาคมขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ ๆ

การท่องเที่ยวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์จึงกระจุกอยู่แต่ห้องที่อำเภอหัวหิน ทั้งนี้เนื่องจากหัวหินเป็นแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลเก่าแก่เป็นแห่งแรกของประเทศไทยมาก่อน และอยู่ใกล้กับกรุงเทพมหานครมากที่สุดเมื่อเทียบกับห้องที่อำเภออื่นของจังหวัด

ในสภาพปัจจุบันได้ก่อสร้างถนนสี่ช่องทางจากกรุงเทพมหานครผ่านจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เสร็จเรียบร้อยแล้ว และมีแนวโน้มที่จะสร้างเสร็จตลอดไปยังจังหวัดภาคใต้ ในปี พ.ศ. 2542 จึงทำให้สภาพการคมนาคมสะดวก และเชื่อได้ว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จะมีแนวโน้มการพัฒนาและการลงทุนเพิ่มมากขึ้น และการกระจายไปสู่ห้องที่อำเภอต่าง ๆ ตลอดทั้งจังหวัด

แนวทางการพัฒนาจังหวัดเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวตามที่ปรากฏในแผนการดำเนินการของจังหวัดและโครงการต่าง ๆ สรุปเป็นแนวทางได้ดังนี้

- ถนนคู่ขนานถนนเพชรเกษม ได้แก่ถนนเลียบชายฝั่ง และถนนเลียบด้านตะวันตกของถนนเพชรเกษม ตลอดแนวจากหัวหินจนถึงบางสะพานน้อย ถนนทั้ง 2 แห่ง นอกจากจะผ่านแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมีอยู่มากตามแนวชายฝั่ง และบริเวณภูเขาด้านตะวันตกแล้ว ยังเป็นการใช้ประโยชน์เมื่อถนนเพชรเกษมซึ่งเป็นถนนหลัก เกิดปัญหาไม่สามารถใช้ประโยชน์ในการสัญจร
- พัฒนาดถนนเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวและสถานีรถไฟกับถนนเพชรเกษม
- ส่งเสริมด้านการประชาสัมพันธ์ และประสานงานการลงทุนพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งของภาคเอกชนและของรัฐ ให้สอดคล้องกัน และเป็นประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวในภาพรวม

- ส่งเสริม, พัฒนาและปรับปรุงคุณภาพสินค้า โดยเฉพาะเน้นความชัดเจนในด้านการเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว

- ส่งเสริมและพัฒนากีฬาทางน้ำตลอดจนธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับกีฬา และการท่องเที่ยวทางน้ำ ให้เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดอย่างถาวรตลอดไป เช่น การส่งเสริมเยาวชนและประชาชนให้สนใจกีฬาทางน้ำ โดยเน้น นักกีฬา ผู้สอน และอาสาสมัครป้องกันความปลอดภัยทางน้ำในทุกท้องที่ ส่งเสริมให้มีการเรียนการสอน ตลอดจนธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการผลิตอุปกรณ์กีฬาทางน้ำ เป็นต้น

- ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับประเทศข้างเคียง

- ควบคุมและจัดระเบียบ ตลอดจนปลูกจิตสำนึกของคนในท้องถิ่น และผู้ลงทุนในการให้บริการการท่องเที่ยว และมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อนักท่องเที่ยว

- ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ในด้านการบริการข้อมูลที่ทันสมัย และถูกต้องรวดเร็วให้แก่นักท่องเที่ยว และนักลงทุน

8.4 นโยบายและโครงการพัฒนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

แผนพัฒนาจังหวัดตามโครงการต่าง ๆ ย่อมมีผลกระทบต่อสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนาชุมชนเมือง ตลอดจนสภาพการใช้ที่ดิน ซึ่งเป็นผลกระทบต่อเนื่องถึงการพัฒนาที่อยู่อาศัยในอนาคต นโยบายและโครงการพัฒนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่สำคัญ ได้แก่

8.4.1 การพัฒนาเมือง

กรมการผังเมือง กระทรวงมหาดไทย ได้รับมอบหมายในการจัดทำผังเมืองรวม เพื่อควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน อันจะทำให้เมืองหรือชุมชนเจริญเติบโตอย่างมีระเบียบแบบแผน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้จัดทำผังเมืองรวม 2 แห่ง ได้แก่

- ผังเมืองรวมเมืองประจวบคีรีขันธ์ มีพื้นที่ทั้งสิ้น 77 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่เทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ ตำบลอ่าวน้อย ตำบลเกาะหลัก ตำบลคลองวาฬ

- ผังเมืองรวมเมืองหัวหิน ได้วางผังเต็มเขตเทศบาลตำบลหัวหิน มีพื้นที่ทั้งสิ้น 72 ตารางกิโลเมตร

ผังเมืองรวมทั้ง 2 แห่งนี้กำลังอยู่ระหว่างการปรับปรุงโดยคาดว่าจะแล้วเสร็จประกาศได้ใน พ.ศ. 2540

3.4.2 โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวหัวหิน-ชะอำ

จุดมุ่งหมายของโครงการ เพื่อเป็นการอนุรักษ์พื้นที่ชายฝั่งทะเลให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว พร้อมกับการปรับปรุงระบบบริหารพื้นฐานให้มีคุณภาพ และปริมาณเพียงพอ ต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยกำหนดให้หัวหินเป็นศูนย์กลางแหล่งท่องเที่ยว ประเภทธรรมชาติและวัฒนธรรม แสดงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นควบคู่กับชะอำ และส่งเสริมให้เป็นศูนย์กลางกิจกรรมท่องเที่ยวสมัยใหม่

3.4.3 โครงการขนส่งทางน้ำข้ามอ่าวไทย

เพื่อเป็นการสนับสนุนการขนส่งทางน้ำระหว่างฝั่งทะเลตะวันออกและฝั่งทะเลตะวันตก เพื่อลดเวลาและปัญหาและการจราจร เป็นโครงการที่สนับสนุนให้เอกชนดำเนินการได้แก่

- โครงการเรือไฮโดฟอย วิ่งระหว่าง หัวหิน - กรุงเทพฯ และพัทยา สนับสนุนให้เอกชนดำเนินการ

- โครงการเฟอร์รี่ ระหว่างท่าเรือน้ำลึก จังหวัดชลบุรี และท่าเรือน้ำลึกที่อำเภอบางสะพาน, จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และท่าเรือเฟอร์รี่ ที่อำเภอเมือง ประจวบคีรีขันธ์ โดยเชื่อมต่อกับโครงการขนส่งตามเส้นทางการค้าข้ามคาบสมุทรมะริด-ประจวบฯ โดยสนับสนุนให้เอกชนดำเนินการ

3.4.4 โครงการท่าเรือน้ำลึกและอุตสาหกรรมเหล็กครบวงจร

ตั้งแต่ พ.ศ. 2534 จนถึงปัจจุบันกลุ่มบริษัทสหวิริยาสตีลอินดัสตรีจำกัด(มหาชน) ได้เริ่มค้นก่อสร้างและเปิดดำเนินการไปแล้ว ได้แก่ท่าเรือน้ำลึกขนาดใหญ่และลึกที่สุดของประเทศ สามารถรับเรือที่มีขนาดระวางขนน้ำได้ถึงกว่า 100,000 ตัน พร้อม ๆ กับโรงงานผลิตเหล็กแผ่นรีดร้อน โรงงานผลิตเหล็กแผ่นเคลือบสังกะสี และโรงงานผลิตเหล็กเส้นข้ออ้อย ซึ่งผลิตภัณฑ์จาก 4 โรงงานนี้สามารถนำไปทำอุตสาหกรรมต่อเนื่องได้มากมาย และกำลังก่อสร้างโรงงานผลิตเหล็กรีดเย็น โรงงานผลิตเหล็กแท่ง โรงงานผลิตเหล็กพูนและเหล็กรูปพรรณอื่น ๆ ภายใต้การแนะนำของกระทรวงอุตสาหกรรมที่ได้มีการศึกษาวิจัยมาตั้งแต่อดีต อุตสาหกรรมดังกล่าวได้ดำเนินการอย่างครบวงจร โดยจัดตั้งเป็นนิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ของเอเชีย (วิสุทธิกร - อาคารที่ดิน, กันยายน, 2539.)

3.4.5 โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันตก (Western Seaboard)

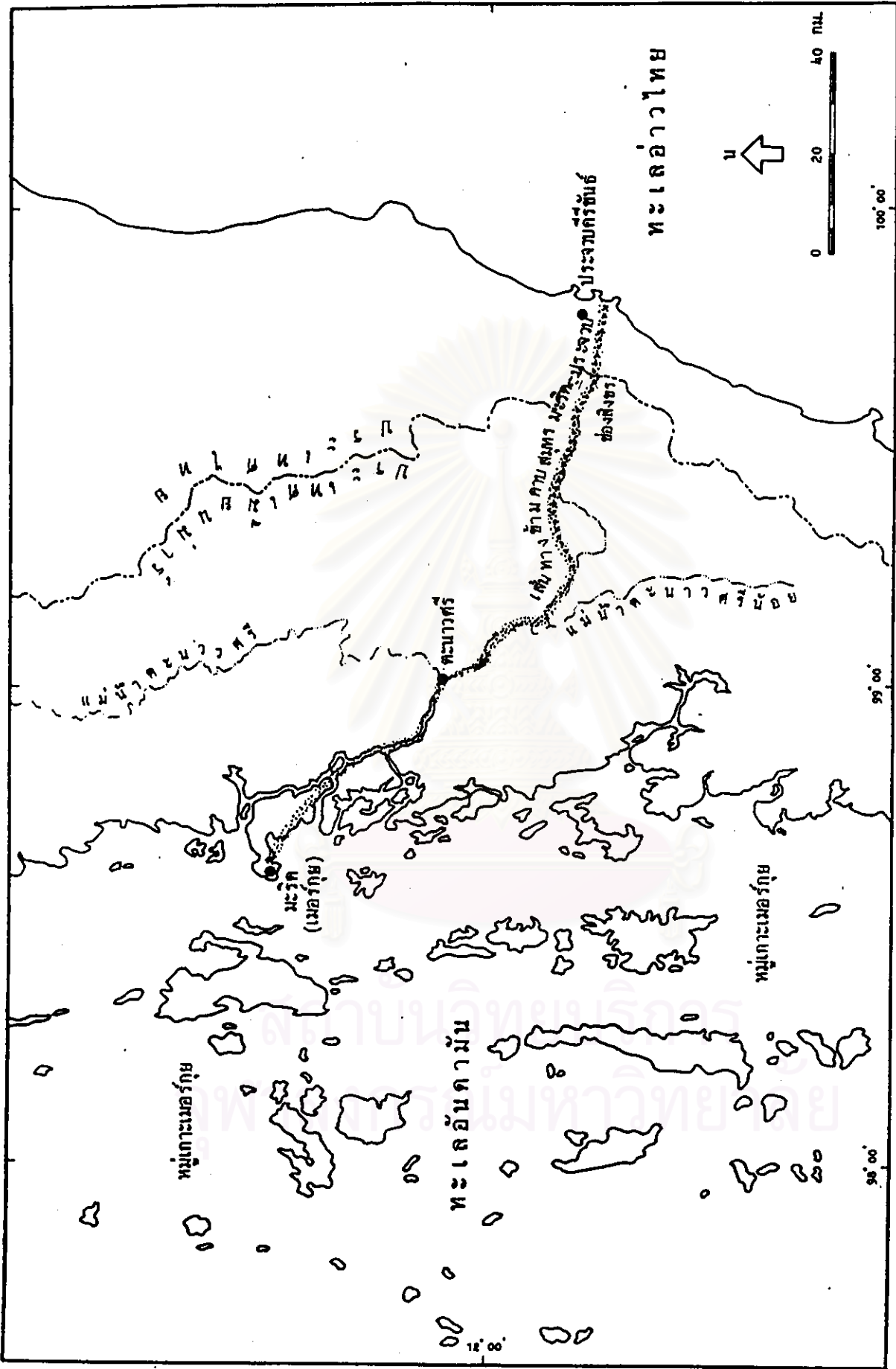
เป็นการพัฒนาในลักษณะกลุ่ม 6 จังหวัด ตามแนวพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นจังหวัดหนึ่งในกลุ่มนี้ การพัฒนาโครงการพัฒนาพื้นที่ชาย

ฝั่งทะเลภาคตะวันตก มีนโยบายในการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ เช่นการเชื่อมโยงระบบการถนนและรถไฟไปภาคเหนือโดยไม่ต้องผ่านกรุงเทพมหานคร รวมทั้งการเชื่อมโยงด้วยเฟอรี่ข้ามอ่าวไทยไปยังฝั่งทะเลตะวันออก การพัฒนาท่าเรือน้ำลึกในเป็นท่าเรือใหญ่ที่สุดของประเทศไทย การก่อสร้างสนามบินนานาชาติ รวมทั้งกำหนดโครงการพัฒนาท่าเรือกว่า 100 โครงการ ทั้งด้านเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดแผนหลักโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันตก (Western Seaboard Development) เป็นโครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม และพัฒนาพื้นที่กลุ่มจังหวัดที่อยู่บนฝั่งทะเลด้านตะวันตกของอ่าวไทย สำหรับโครงการนี้สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช) โดยความช่วยเหลือจาก JICA แห่งประเทศญี่ปุ่น กำลังดำเนินการศึกษา เพื่อวางแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันตกรวม 6 จังหวัด ประกอบด้วยราชบุรี เพชรบุรี สมุทรสงคราม กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และชุมพร ให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษใหม่ในภูมิภาคนี้ คาดว่าจะศึกษาแล้วเสร็จภายในต้นปี 2540

สำหรับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีชายฝั่งทะเลยาวมากถึง 225 กิโลเมตร และมีเส้นทางการค้าข้ามคาบสมุทรมะริด-ประจวบฯ ระหว่างทะเลอ่าวไทย ที่ตัวเมืองประจวบคีรีขันธ์ ผ่านด่านสิงขรและเมืองตะนาวศรีโบราณ ไปยังเมืองท่ามะริดบนฝั่งทะเลอันดามัน ในอดีตเคยทำให้กรุงศรีอยุธยาเจริญเป็นศูนย์กลางการค้าทั้งประเทศตะวันตกและประเทศตะวันออก และในยุคโลกาภิวัตน์ที่ประเทศต่างๆ กำลังร่วมมือกันเปิดเสรีทางการค้า มีแนวโน้มที่เส้นทางการค้าข้ามสมุทรมะริด-ประจวบฯ จะเปิดเป็นเส้นทางการค้าข้ามคาบสมุทรระหว่างทะเลอ่าวไทย และทะเลอันดามันต่อเนื่องไปยังประเทศตะวันตกและตะวันออกขึ้นมาอีก และเมื่อถึงเวลานั้น จังหวัดประจวบคีรีขันธ์จะมีศักยภาพสูงในการพัฒนาทั้งในด้านการท่าเรือ ขนส่ง อุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว ที่สำคัญของภูมิภาคนี้

3.4.6 โครงการอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

เป็นโครงการเทอดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบิดาแห่งวิทยาศาสตร์ไทย บนพื้นที่ดินติดชายฝั่งทะเลประมาณ 450 ไร่ ห่างจากศาลากลางจังหวัด 10 กิโลเมตร มีเป้าหมายการดำเนินงานเพื่อเทอดพระเกียรติและพัฒนาความรู้ทางวิทยาศาสตร์แขนงต่าง ๆ แล้ว ที่สำคัญคือจัดให้เป็นโครงการขนาดใหญ่ ช่วยพัฒนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมุ่งเน้นในด้านการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทะเล (ดูแผนที่ 3.4)

แผนที่ 3.4 แผนที่แสดงเส้นทางข้ามคาบสมุทรเมอร์ดาร์ก-ประจวบฯ เมืองประจวบฯ ตั้งอยู่บนเส้นทางที่ออกสู่ทะเลอ่าวไทย เส้นทางผ่านช่องสิงขร เมืองตะนาวศรี และออกสู่ทะเลอันดามันที่เมืองเมอร์ดาร์ก เส้นทางผ่านพื้นที่ส่วนใหญ่ในเขตประเทศพม่าซึ่งมีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ ในทะเลมีเกาะมากมาย